

Anotace rozhodnutí Evropského soudu pro lidská práva

Rozsudek ze dne 11. června 2020 ve věci č. 74440/17 – *P. N. proti Německu*

Senát páté sekce Soudu jednomyslně shledal, že nedošlo k porušení práva stěžovatele, v minulosti opakovaně odsouzeného recidivisty, na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy, když byly v policejní databázi uchovávány jeho fotografie, otisky prstů a dlaní a popis jeho osoby, přestože bylo zastaveno trestní stíhání, v jehož rámci mu byly osobní údaje odebrány.

I. Skutkové okolnosti

Proti stěžovateli bylo v červnu 2011 zahájeno trestní řízení pro podezření z přechovávání a užívání věci pocházející z trestné činnosti. V souvislosti s tím policejní orgán rozhodl, aby byly stěžovateli odebrány otisky prstů a dlaní, pořízeny fotografie jeho obličeje, těla a tetování a byl sestaven popis jeho zevnějšku. Tyto údaje měly být uchovávány po dobu pěti let ve zvláštní policejní databázi za účelem usnadnění jeho budoucí identifikace v případě, že by se dopustil další trestné činnosti. V červnu 2012 bylo trestní stíhání zastaveno pro nedostatek důkazů. Stěžovatel proto požádal o výmaz svých osobních údajů z databáze. Policie jeho žádosti nevyhověla s tím, že je recidivista, a proto lze mít důvodné obavy, že se v budoucnu dopustí dalšího kriminálního jednání. Zásah do stěžovatelových práv je proto legitimní a přiměřený. Navíc dle příslušné právní úpravy má na okamžitý výmaz údajů z databáze nárok pouze osoba, u níž bylo trestní stíhání zastaveno pro její nevinu, nikoli osoba, u níž bylo zastaveno z jiného důvodu, včetně nedostatku důkazů. Stěžovatel podal proti zamítavému rozhodnutí správní žalobu, která byla v prvním stupni zamítnuta, protože měl soud za to, že vzhledem ke stěžovatelově trestní minulosti je rozhodnutí o uchovávání jeho osobních údajů v databázi přiměřené, přičemž ale pokud by stěžovatel svým jednáním prokázal, že uchovávání údajů není nadále nezbytné, může se domáhat jejich výmazu i před uplynutím pětileté lhůty. Odvolací soud se následně ztotožnil se závěry soudu prvního stupně. Spolkový ústavní soud podanou ústavní stížnost odmítl bez odůvodnění.

II. Odůvodnění rozhodnutí Soudu

K TVRZENÉMU PORUŠENÍ ČLÁNKU 8 ÚMLUVY

Stěžovatel namítal, že rozhodnutí vnitrostátních orgánů uchovávat jeho osobní údaje v policejní databázi pro účely budoucí identifikace v případě recidivy bylo nepřiměřené a v rozporu s jeho právy podle článku 8 Úmluvy.

Soud nejprve zkoumal, zda došlo k zásahu do stěžovatelova práva na respektování soukromého života. Připomněl, že pojem soukromého života zahrnuje všechny aspekty týkající se osobní identity jednotlivce, včetně fotografií jeho podoby, a vychází z předpokladu, že osoba má mít kontrolu nad jejich používáním a shromažďováním (*Von Hannover proti Německu* (č. 2), č. 40660/08 a 60641/08, rozsudek velkého senátu ze dne 7. února 2012, § 95–96). Pořízení fotografických snímků jednotlivce a jejich uchovávání v policejní databázi s možností jejich automatického zpracovávání zasahuje do práva na respektování soukromého života (*Gaughran proti Spojenému království*, č. 45245/15, rozsudek ze dne 13. února 2020, § 65–70). Totéž platí pro snímání otisků prstů (*S. a Marper proti Spojenému království*, č. 30562/04 a 30566/04, rozsudek velkého senátu ze dne 4. prosince 2008, § 78–86) nebo pro shromažďování údajů týkajících se života jednotlivce orgány veřejné moci (*Gardel proti Francii*, č. 16428/05, rozsudek ze dne 17. prosince 2009, § 58). Snímání otisků dlaní je dle Soudu opatřením, které je svou intenzitou a možnostmi budoucího použití velmi podobné snímání otisků prstů. Sestavení popisu osoby a jeho zařazení do policejní evidence pro účely budoucí identifikace je srovnatelné s pořízením fotografií, i když je dané opatření méně rušivé z pohledu soukromého života. O tom, že došlo k zásahu do práv stěžovatele chráněných článkem 8 Úmluvy, tak Soud neměl pochyb.

Dále se Soud zabýval otázkou, zda byl tento zásah v souladu s požadavky plynoucími z čl. 8 odst. 2 Úmluvy, tedy zda byl stanoven zákonem, sledoval legitimní cíl a byl nezbytný v demokratické společnosti.

Požadavek zákonnosti vyžaduje, aby měl zásah zákonný podklad. Nadto musí být právní úprava přístupná, předvídatelná a skýtat dostatečné záruky proti svévolnému zasahování do práv (*Rotaru proti Rumunsku*, č. 28341/95, rozsudek velkého senátu ze dne 4. května 2000, § 55). V kontextu ochrany osobních údajů je nezbytné, aby měl jednotlivec k dispozici alespoň minimální záruky proti jejich zneužití, a sice co do mezní doby jejich uchovávání, ukládání, zpřístupňování třetím stranám, ochrany integrity a důvěrnosti dat a postupů, kdy musí být zničena (*Association for European Integration and Human Rights a Ekimdzhiiev proti Bulharsku*, č. 62540/00, rozsudek ze dne 28. června 2007, § 75–77).

V projednávané věci bylo nařízeno odebrání a uchovávání údajů o stěžovateli na základě ustanovení trestního řádu. To sice bylo formulováno poměrně široce, když takové opatření připouštělo, „kdykoli je to pro plnění úkolů policie nezbytné“, avšak bylo upřesněno soudní judikaturou. Ta především vyžadovala, aby policejní orgán provedl individualizovaný přezkum nezbytnosti opatření a v jeho rámci zhodnotil, zda je pravděpodobné, že tyto údaje mohou být v budoucnu nápomocné pro odhalování a vyšetřování trestné činnosti. V tomto ohledu musí policejní orgán přihlížet jak k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu, tak k osobnosti podezřelého a jeho kriminální minulosti. Soud tak dospěl k závěru, že příslušné ustanovení německého trestního řádu bylo ve spojení s judikaturou vnitrostátních soudů dostatečně předvídatelné a obsahovalo záruky proti svévoli.

V dalším kroku Soud konstatoval, že předmětný zásah sledoval legitimní cíl v podobě předcházení zločinnosti a ochrany práv a svobod jiných.

Nakonec zbývalo posoudit, zda byl zásah také nezbytný v demokratické společnosti. V této souvislosti se musel Soud ujistit, že zásah odpovídal „naléhavé společenské potřebě“ a že vnitrostátní orgány předložily k jeho zdůvodnění relevantní a dostatečné důvody (*S. a Marper proti Spojenému království*, cit. výše, § 101). Vnitrostátní právní úprava nadto musí zajistit, že jsou uchovávány jenom údaje, jež jsou relevantní a potřebné pro dosažení vytyčeného legitimního cíle. Jsou-li tyto údaje uchovávány v souvislosti s trestním řízením, je nutno zkoumat také to, zda vnitrostátní orgány zohlednily povahu a závažnost trestné činnosti údajně páchané stěžovatelem a zda vzaly v potaz skutečnost, že nakonec nebyl uznán vinným (tamtéž, § 106, 113, 119 a 122). Soud rovněž přihlíží k intenzitě zásahu do soukromého života stěžovatele. Za zvláště invazivní opatření je Soudem považován odběr buněčného materiálu, z něhož lze zjistit značné množství citlivých informací o soukromí dotčené osoby (tamtéž, § 120). Mezi další významná hlediska patří doba, po kterou mohou být údaje v evidenci uchovávány, možnost přezkumu nezbytnosti jejich uchovávání nezávislým orgánem, který může nařídit výmaz, a existence záruk proti jejich zneužití.

Výše uvedené zásady Soud následně použil na projednávanou věc. Úvodem zdůraznil, že závěr vnitrostátních soudů o nutnosti uchovávat stěžovatelovy osobní údaje v policejní databázi byl založen na individualizovaném zhodnocení pravděpodobnosti, že se stěžovatel v budoucnu dopustí další trestné činnosti. Soudy přitom vycházely z povahy, závažnosti a četnosti dosavadní trestné činnosti. Stěžovatel byl v minulosti třináctkrát shledán vinným ze spáchání rozličných trestných činů (z toho v pěti případech odsouzen k trestu odnětí svobody). Počet jeho odsouzení klesal, nicméně navzdory tomu byl znovu odsouzen k trestu odnětí svobody a k několika peněžitým trestům. Několik dalších trestních řízení bylo zastaveno z důvodu schválení narovnání nebo pro nízkou závažnost spáchaných trestných činů. V tomto ohledu Soud připustil, že i stíhání, která byla zastavena z jiných důvodů, než je zproštění viny, mohou mít ve velmi omezené míře relevanci pro hodnocení nezbytnosti uchovávat údaje obviněného v policejní evidenci. Závěr vnitrostátních soudů, že stěžovatel by se v budoucnu znovu mohl dopustit trestné činnosti, tudíž Soud nepovažoval za nepodložený nebo svévolný. Vnitrostátní orgány dle Soudu rovněž náležitě zohlednily skutečnost, že stěžovatel nakonec nebyl shledán vinným ze spáchání trestného činu, ve spojení s nímž došlo k vložení jeho osobních údajů do policejní databáze. Soud tak odlišil projednávanou věc od dřívějších případů, v nichž došlo k zastavení

restního stíhání nebo zproštění obžaloby, aniž by dotčené osoby byly v minulosti odsouzeny za jinou restnou činnost (srov. *S. a Marper proti Spojenému království*, cit. výše, § 106, 113–114 a 122–123; či *M. K. proti Francii*, č. 19522/09, rozsudek ze dne 18. dubna 2013, § 41 a 42). Soud také shledal, že vnitrostátní orgány uchovávaly o stěžovateli spíše méně citlivé osobní údaje (fotografie, otisky prstů a dlaní a fyziologický popis), nikoli např. vzorky jeho DNA. I tím se tato věc lišila od citované judikatury, v níž stěžovatelé nebyli ani v minulosti pravomocně odsouzeni, a přitom byly uchovávány profily jejich DNA. Závěrem Soud konstatoval, že stěžovatelovy osobní údaje byly řádně chráněny před zneužitím a měly být uchovávány pouze po omezenou dobu, přičemž stěžovateli byly dány k dispozici procesní prostředky k tomu, aby dosáhl jejich výmazu z policejní databáze před uplynutím zákonné pětileté lhůty, budou-li pro to postupem doby důvody.

Na základě všech uvedených skutečností Soud učinil závěr, že k porušení stěžovatelova práva na respektování soukromého života dle článku 8 Úmluvy nedošlo.